

Oponentský posudek doktorské disertační práce

JUDr. Tereza TICHÁ

Procesní prostředky ochrany životního prostředí

JUDr. Tereza Tichá si za téma své disertační práce vybrala zajisté velmi aktuální a právně náročnou problematiku procesních prostředků ochrany životního prostředí. Toto téma dosud nebylo na Katedře práva životního prostředí zpracováno a dle mého názoru celkově chybí i původní širší kompletní česká pojednání z této oblasti.

Disertační práce o rozsahu 168 stran (včetně 47 stran příloh) je přehledně a logicky rozčleněna do osmi částí, z nichž některé jsou rozděleny dále na kapitoly a podkapitoly. Velmi názorné, přínosné a pracné jsou pak i rozsáhlé přílohy, které vhodně zpracovávanou materii dokreslují. Práce je na velmi dobré grafické úrovni. Obsahuje však některé drobnější chyby a nepřesnosti jazykové a gramatické.

Autorka se snaží ve své práci zabývat zvolenou problematikou v celé její šíři a složitosti. Osvědčuje své hlubší právní znalosti této materie, zejména pokud jde o právní úpravy IPPC a EIA. Práce potvrzuje velmi dobrou právní orientaci doktorandky v celé problematice práva životního prostředí v návaznosti na ostatní právní odvětví (zejména správní a stavební právo).

Autorka se bohužel nezabývá procesní problematikou ochrany životního prostředí v celém jejím rozsahu, ale zaměřuje se v podstatě na správní řízení a procesy sui generis (ve stavebním zákoně a zákoně o EIA). Rozhodování o životním prostředí se však samozřejmě děje i dle trestního řádu a občanského soudního řádu a konečně i mimoprávně (politicky), což snad mohlo být v úvodu práce zmíněno.

Je však pravdou, že správní řízení v rozhodovacích procesech ohledně životního prostředí silně převažuje.

JUDr. Tichá se v práci zaměřila zejména na starý a nový správní řád a dále na návrh nového stavebního zákona ve vztahu k platným zákonům práva životního prostředí (průřezovým – horizontálním i složkovým – vertikálním). Nezabývá se téměř „problematikou diagonální“, tedy zdroji ohrožení životního prostředí a jejich právní úpravou ve vztahu k procesu. Výborně rozebírá právní úpravy *de lege lata* a *de lege lata ferenda*, nikoliv však *de lege ferenda ferenda*. Tedy až příliš se věnuje platnému právu a málo úvahám o možných budoucích řešeních. Zklamalo mne zejména velmi malé použití zahraničních pramenů, když autorka zajisté k nim měla dostatečný přístup jak na fakultě a MŽP, tak během studijního pobytu na UNI Leuven. Jejich větší využití by jistě přineslo další potřebnou inspiraci a srovnání. Přebírání německé právní úpravy přes angličtinu taky není zcela optimální.

Tabulky v přílohách jsou výborné, v textu však s nimi již autorka jen velmi málo pracuje, neprovádí srovnání, interpretaci ani konkrétní závěry, o něž by opřela svá konečná doporučení. V tomto ohledu je celkový (byť stručný) závěr až překvapivě komplexní, dobrý a výstižný. Práce jako celek však k němu směřuje jen z části.

K hlavním dvěma diskusním otázkám (nechci říci že pochybením) patří jak až přílišné zaměření na otázky integrace a koncentrace, ačkoliv lze jistě mluvit i otázkách koordinace, spolupráce a vzájemné informovanosti orgánů veřejné správy, tak v postatě zcela ignorování hlavního prvku a fenoménu jak správního procesu, tak i ochrany životního prostředí, kterým je faktor času. Vyhodnocení všech procedur a postupů jak z hlediska *de lege lata*, tak i *ferenda* z pohledu času (lhůty atd.) a učinění závěrů jak do dějů lidských, tak i přírodních by jistě celou práci posunulo na novou a vyšší úroveň. Snad je to podnět pro další práci.

S mnoha závěry doktorandky se mohu ztotožnit, nesdílím však její až přílišný důraz na a „nadšení“ pro horizontální nástroje, zejména pro IPPC, popř. i EIA. Jak v praxi, tak i v teorii se ukazuje, že tyto

nástroje spíše zaostávají za svým očekáváním, jejich účinnost je nízká a náklady vysoké. Dochází navíc k paradoxům, kdy pro složité případy velkých znečišťovatelů dochází k jednodušším a měkčím rozhodnutím, zatímco malé případy musí mít všechna složková rozhodnutí. To neodpovídá potřebám. Je tedy o těchto nástrojích třeba uvažovat i značně kriticky.

V práci mi na mnoha místech chybí některá základní konstatování a klasifikace, např. že závaznost může být obsahová (materiální) či formální (procesní), nebo vnitřní a vnější. Též posloupnost právních úprav od hmotněprávní (věcné) přes institucionální (kompetenční) až k procedurální (procesní) není vždy zcela patrná či dodržovaná. Konstatování a postižení těchto vazeb by jistě práci opět výrazně zkvalitnilo.

K textu vlastnímu mám jen dvě základní výhrady, a to :

1. Na str. 28 a 29 jsem názoru, že nástroji (právní) regulace, ať již přímé či nepřímé, jsou jen nástroje administrativní, ekonomické, koncepční a sankční, popř. i specifické (z hlediska území, času, event. nově - inspirován JUDr. Tichou - i osob), zatímco ostatní instituty jsou jen předpoklady a metodami úpravy (environmentální standardy, povinnosti, zákazy a příkazy, certifikáty, dohody atd.), ať již závaznými nebo dobrovolnými.

2. Chybí mi základní graf vztahu řízení podle stavebního zákona, IPPC, EIA a složkových rozhodnutí, jak je nepřímo popsáno na str. 109.

Jakkoliv se můj oponentský posudek může zdát až příliš kritickým, opak je pravdou. Práce je velmi dobrá, přínosná a původní. Konečně přinutila mne napsat rekordní čtyři stránky oponentského posudku, což jsem dosud nikdy neučinil. Stále však je co zlepšovat. Vzhledem k tomu, že JUDr. Terezu Tichou a její odborné i jazykové schopnosti znám po mnoho let jejího studia a působení na PF UK, myslím si, že mohla některé pasáže ještě více propracovat. Práce tak trochu zaostává za těmito předpoklady.

Celkově hodnotím oponovanou disertační doktorskou práci jako původní vědecké dílo, které splňuje po stránce obsahové i rozsahové všechny zákonné požadavky na tyto práce kladené.

Práci celkově hodnotím jako standardní a doporučuji její obhajobu. V jejím rámci se doporučuji zaměřit zejména na následující problémy.

1. Otázce času ve všech rozhodovacích právních procesech týkajících se ochrany životního prostředí.
2. Vyjasnění metod procesních řešení a jejich věcného i právního obsahu a vzájemným vztahům (integrace, koncentrace, kooperace, atrakce, konsumpce, informovanost, obecnost a specialita atd.).

V Praze dne 18. listopadu 2005

Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.
oponent